

DUBROVNIK ILI ANCONA?

DUBROVNIK OR ANCONA?

UDK 627.2]:82-94 "DUBROVNIK"
Prethodno priopćenje
Preliminary communication

Sažetak

U povijesnoj literaturi koja obrađuje Dubrovnik i Anconu javlja se potpuno jednaki grafički prikaz s kojim se želi predstaviti ta dva grada i njihove luke. Uzalud sam nastojao doznati nešto više o slici. Nadam se da će nekoga od naših čitatelja zainteresirati ovaj članak i da će se pridružiti traženju rješenja za spomenutu sliku.

Summary

In history literature on Dubrovnik and Ancona, the same graphic scheme occurs representing the two cities and their ports. I have tried in vain to find out something more on the author of the image. I hope that our readers might take an interest in this paper and that they will join me in seeking the solution for the image mentioned.

Najstarija slika kojom se dosad predstavljao Dubrovnik je ona koju je objavio MILAN REŠETAR u članku *Slike starog Dubrovnika*. Evo što je autor o toj slici zapisao: "Najstarija je slika iz g. 1481., te je godine naime izdano u Augsburg-u Rolevinkovo djelo 'Fasciculus temporum', pa tu u 9. knjizi pod g. 458 nalazimo nekoliko riječi o Dubrovniku i ovu malu sliku (8,2x6,4 cm) rezanu u drvu: za nju se odmah vidi da je crtao ko nije Dubrovnik nikada vidio, ili, ako ga je vidio, upamtio je samo da je utvrgjen grad pri moru; u tekstu se pak samo kaže da grad ima krasne javne i privatne zgrade, lagje i vrlo dobru luku, koja se lancem zatvara. To je tačno, istina je da se je i luka (noću) zatvarala lancem (koji se na slici vidi) što se je razapinjao s jedne do druge strane ulaza u luku, tako da povećaje lagje nijesu mogle preko njega, ali inače sve je iz glave crtano - i bedemi, i zgrade, i onaj uski kanal koji iz otvorenog mora vodi u luku, a kojeg nema, niti ga je ikad bilo; to je dakle sasvim idealna slika."¹

Slika je objavljena i u Pomorskoj enciklopediji² uz komentar "Dubrovnik prema crtežu iz 1481." i u knjizi Vinka Foretića *Povijest Dubrovnika do 1808*. Autor je zapisao: "Primitivan, nevjerni prikaz Dubrovnika s

gradskom lukom iz djela Rolevenika 'Fasciculus temporum': tiskanog u Augsburgu g. 1481."³

Vrlo je vjerojatno da je slika Dubrovnika objavljena u Pomorskoj enciklopediji i knjizi Vinka Foretića preuzeta iz članka *Slike starog Dubrovnika* Milana Rešetara.

Godine 1991. ista slika objavljena je u dvjema knjigama: u knjizi *Likovna kultura Dubrovnika* u članku Dražena Budiše "Dubrovnik i dubrovački motivi na knjižnim grafikama u 15. i 16. stoljeću"⁴ gdje je iznad slike zapisano: "Prikaz Dubrovnika iz drugog Benalijeveg izdanja 'Supplementum chronicarum' Jacobusa Philipusa de Bergamo, 1486." te u knjizi *Guida di Ancona* autorâ Giorgia Manganija i Valeria Pacija (Il Lavoro Editoriale, Ancona, 1991.) na stranici 27., gdje ispod slike stoji: "Veduta di Ancona, di Jacopo Filippo da Jesi (1540)."

D. Budiša upozorio je na pogreške u tekstu Milana Rešetara, i to na pogrešno navedenog autora i naslov djela te na grafiku tobožnjeg Dubrovnika uzetu iz drugog izdanja djela Bernadina Benalija *Supplementum chronicarum*. Iako je po Budišinu natpisu izlazi da slika predstavlja Dubrovnik ipak je u tekstu zapisano suprotno: "(...) pa se ista grafika javlja uz još nekoliko opisa gradova u istoj knjizi. Ona se zato ne može smatrati prvom grafikom Dubrovnika."

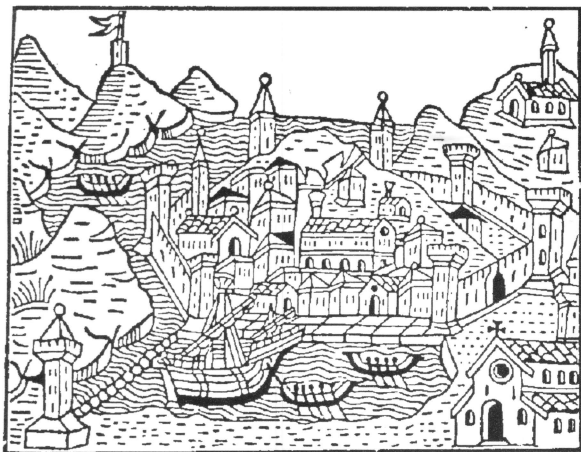
Kada se i prihvate spoznaje D. Budiše tada problem oko slike nije u potpunosti riješen jer su i dalje ostala dva autora i dvije datacije: Jacobus Philipus de Bergamo, 1464., kad slika označava Dubrovnik, i Jacopo Fillipo da Jesi, 1540., kad ona predočuje Anconu.

Očito je da se istom slikom žele predstaviti dvije luke, odnosno dva grada, Dubrovnik i Ancona. Moglo bi se dalje zaključiti da slika ne prikazuje Dubrovnik, ali nema neke sličnosti ni s Anconom.

Svakako da Dubrovnik nije imao oblik onakav kakav je u tom vremenu inače prikazivan. Najvjerniji izgled Grada je onaj na planovima Grada i Luke pronađenim u arhivu Torina⁵, a predstavlja Dubrovnik u polovici 16. stoljeća.

Dosta vjerna slika je ona što ju je izradio Nikola Božidarević u triptihu Bogorodica sa svecima, s početka 16. stoljeća, i prikaz Grada na pozlaćenom kipu sv. Vlaha datiranom 1481.-1485.⁶; to je ujedno najstariji njegov prikaz. Doduše, tu je manje ulica nego

* dr. sci. Antun Ničetić, kap. d. pl.
Veleučilište u Dubrovniku, Dubrovnik

DUBROVNIK PREMA CRTEŽU IZ 1481

Slika 1. Dubrovnik 1481.(Preslik iz *Pomorske enciklopedije*, vidi bilješku 2.)**Fig 1. Dubrovnik 1481.**(Copy from *Pomorska Enciklopedija* - note 2.)

Veduta di Ancona, di Jacopo Filippo da Jesi (1540)

Slika 2. Ancona 1540.(Preslik iz knjige: G. Mangani e V. Paci, *Guida di Ancona*, Il Lavoro Editoriale, Ancona 1991: 27.)**Fig. 2. Ancona 1540.**(Copy from the book: G. Mangani e V. Paci, *Guida di Ancona*, Il Lavoro Editoriale, Ancona 1991: 27.)

što ih je. Tako je na sjevernom dijelu Place 8 ulica, a na južnom samo 7, dok ih je na obje strane uistinu bilo po 14. Ipak, prikazane su glavne javne i sakralne zgrade, tvrđave a posebno mjesto zauzima Gradska luka.

Vjerojatno je slika nastala u nekoj tiskari kada se je pisalo o Anconi ili Dubrovniku, pa se istom grafikom, koja prikazuje nekakvu luku uz more, jednom predstavlja Dubrovnik, a drugi put Ancona. Nema sličnosti s Dubrovnikom, ali poznavajući Ançonu, teško je pretpostaviti da ona predstavlja taj grad i njegovu luku.

Nadam se da će nekoga od naših čitatelja zainteresirati ovaj članak i da će se pridružiti traženju konačnog rješenja za spomenutu sliku.

Bilješke / Notes

¹ REŠETAR, Milan, Slike starog Dubrovnika, "Narodne novine", 8./1924.: 178.

² NOVAK, Grga, "Jadransko more, Povijest", Pomorska enciklopedija, I. izdanje, svezak 3, Zagreb 1956.: 575.

³ FORETIĆ, Vinko, *Povijest Dubrovnika do 1808.*, Knjiga II, NZMH Zagreb 1980.: 116.

⁴ Članak objavljen u Zborniku radova sa *Simpozija Likovna kultura 15. i 16. stoljeća*, Znanstvena izdanja MGC, Zagreb, 1991: 32-37.

⁵ PRINCIPE, Ilario, "Tri neobjavljene karte Dubrovnika iz XVI.-XVII. st.", *Dubrovnik* 1(1991):191-202.

⁶ REŠETAR, Milan, o.c., str.178. (Primjetno je da je na modelu Knežev dvor prikazan s bočnom kulom. One su nestale kao i cijeli kat Dvora prilikom eksplozije baruta 1463. i pregradnjama što ih je izvršio Michelozzo Michelozzi. Vjerojatno da je kip nastao nešto prije tog događaja u polovici 15. stoljeća.)

Rukopis primljen: 10. studenog 1997.